

DAVID GARRIDO

Visca Letizia!

No, no us penseu pas que sóc un dels aduladors gratuïts de la nova estrella de la premsa rosa hispànica. Hi ha qui, per les coses que us contaré, m'ha identificat com a ranci monàrquic, partidari de la tradició, quasibé un ultramuntà dels d'abans. Però la futura boda "morganàtica", o entre no iguals, de l'hereu borbònic amb la periodista divorciada Letizia Ortiz, en el cas que finalment es realitzi, ensorrarà la credibilitat de la qüestionada legitimitat històrica dels actuals inquilins de la Sarsuela. Potser àdhuc comporti el retorn de la República. Per tot això i per la fi d'una nissaga que tanta desgràcia ha dut a les terres catalanes, visca la Letizia!

La monarquia, per definició, no és una institució democràtica, per molt que a cop de Constitució s'intenti demostrar el contrari. A més, el rei no l'elegeix el poble, sinó que és imposat per causa hereditària, com en temps feudals. La monarquia és una relíquia del passat, un fòssil polític que a Espanya i terres sotmeses sobreviu per expressa voluntat del general Franco, el líder dels militars facciosos que el 1936, amb ajut de l'Alemanya nazi i la Itàlia feixista, traïren la República.

I si de traïcions parlem, què us sembla la de Juan Carlos de Borbón? Allà pel 1965 l'agència Efe difongué les declaracions de l'aleshores ministre franquista i ara president autonòmic gallec Manuel Fraga Iribarne, que a les pàgines del diari britànic *The Times* afirmava que si algun dia era reinstaurada la monarquia a Espanya seria en la persona de Juan Carlos. Immediatament, Don Juan, el dipositari dels drets històrics i pare de l'anterior, comminà el seu fill a una declaració de lleialtat, que aquest evità pronunciar. El 12 de juliol de 1969 Franco comunicà a Juan Carlos la decisió de fer-lo successor i, així, malgrat l'oposició de la monarquia legítima, el 23 jurà com a tal davant de les Corts franquistes.

Franco traspassà el 20 de novembre de 1975, però fins al 14 de maig de 1977 el rei "instaurat" no obtingué la renúncia explícita del seu pare al dret de successió. És, doncs, a partir d'aquest moment que la instauració monàrquica esdevingué restauració, puix que Juan Carlos de Borbón es convertí en "legítim hereu de la dinastia històrica", tal com assenyala l'article 47.1 de la Constitució de 1978. A més, el mateix article diu prèviament que la "Corona d'Espanya és hereditària en els successors de S. M. Joan Carles I de Borbón", és a dir, el text constitucional reconeix la reinstauració derivada de la renúncia de Don Juan i, per tant, parla de "successors" i no pas de "descendents". I per acabar-ho de concretar, l'article en qüestió afirma que la "successió al tron seguirà l'ordre regular" o,

"La monarquia és una relíquia del passat, un fòssil polític que a Espanya i terres sotmeses sobreviu per expressa voluntat del general Franco, el líder dels militars facciosos del 1936"

el que és el mateix, el tradicional de la monarquia. És a dir, la Constitució reconeix l'ordre regular o lleis dinàstiques de successió des de l'arribada al tron de Felip V ençà. Així, doncs, la Constitució reconeix la vigència de la Pragmàtica Sanció de 1776, decretada per Carles III, que pretenia evitar la proliferació de matrimonis morganàtics o contrets entre persones desiguals i prohibia que reis i infants, sota la pena de perdre els seus drets a la reialesa, esposessin persones de rang o condició inferior. Per aquest motiu, l'11 de juny de 1933, estant a l'exili, Don Alfonso de Borbón, príncep d'Astúries, renuncià als seus drets per casar amb la cubana Edelmira Sampedro-Ocejo, "*persona*

dotada de todas las cualidades para hacerme dichoso pero no perteneciendo a aquella condición que las antiguas leyes españolas y las conveniencias de la causa monárquica, que tanto importan para el bien de España, requerirían en quien estaría llamada a compartir la sucesión en el Trono". Altrament, Don Jaime de Borbón, encara que d'antuvi per causa diferent —era sordmut i no gaudia de la confiança del seu pare, Alfons XIII—, també renuncià a la Corona tot apel·lant a "*las leyes antiguas*" i a la Constitució de 1876.

Restà, doncs, el camí obert a les pretensions successòries del tercer descendent masculí d'Alfons XIII, l'infant Don Juan, que havia casat seguint les lleis dinàstiques amb una cosina i igual, Doña María de las Mercedes de Borbón — Dos Sicílies i Orleans. D'aquest matrimoni nasqueren els infants María del Pilar, Juan Carlos, Margarita i Alfonso. No obstant això, la qüestió de la renúncia de Don Jaime, mil vegades retractat, aportava incògnites sobre la successió al Caudillo. Don Juan, assabentat del casament de la néta del dictador, Carmen Martínez-Bordiú, amb el seu nebot Alfonso de Borbón y Dampierre (duc de Cadis), fill de Jaime, no es tallà un pèl a escriure, mesos abans de l'enllaç, al ministre de Justícia, Antonio de Oriol, desacreditant la família del seu germà perquè el matrimoni de Don Jaime i Manuela Dampierre era —com indica la llei de 1776— "*a todas luces de rango inferior*".

En canvi, Don Juan Carlos, en compliment de les disposicions dinàstiques i no per amor com indiquen els panegiristes, casà el 14 de maig de 1962 amb Sofia de Schleswig-Holstein-Sonderburg-Glücksbourg, abreuja en la fórmula "de Grècia" a l'ús, filla del rei hel·lè Pau i Frederica de Brunswick; matrimoni que fou consentit i festejat per Don Juan perquè, encara que després accedí, xocà amb el zel catòlic del Caudillo, que havia rebutjat d'antuvi les princeses gregues per ser cristianes ortodoxes.

La família reial espanyola, el dia de la petició de mà de Letizia Ortiz, la promesa del príncep Felip.

Altrament, val a dir que ni Alfons XIII ni després el seu fill Don Juan tingueren gaires escrúpols a consentir els matrimonis morganàtics de llurs filles, car, en definitiva, ja estaven privades de la successió per la condició de dones, qüestió que es remunta al reglament de 10 de maig de 1713 promulgat per Felip V. La “democràtica” Constitució de 1978, lluny d’eradicar aquesta discriminació de gènere, la referma a l’esmentat article 57.1, tot i que l’estat espanyol ratificà el 1983 la Convenció de Nova York de 1979 contra el discrim sexual, encara que amb l’afegit que fossin respectades les disposicions excloents de successió a la corona. Tampoc Don Juan Carlos no s’ha mostrat gaire preocupat per la gran desigualtat dels matrimonis de les seves filles amb Jaime de Marichalar i l’exjugador d’handbol Inaki Urdangarín, que les priven de llur dignitat reial i alhora exclouen elles i llur descendència de la línia successòria. Encara que la Casa Reial calla i fa l’orni amb una suposada línia successòria fictícia que inclou les “exinfantes”, alhora seguint el costum tradicional d’acord amb la pragmàtica de 1776, atorgà a les morganàtiques Helena i Cristina les dignitats de duquesses de Lugo i Palma de Mallorca, respectivament; títols personals, intransferibles, inferiors i substitutius del rang d’infanta, que no poden ostentar –malgrat que la panegírica oficial ho obvia– llurs corresponents consorts.

La Pragmàtica Sanció de 1776, que cal insistir que encara és vigent, fou aplicada a Don Luis de Borbón y Farnesio, fill de

Felip V i germà de Carles III, per haver contret matrimoni desigual amb Teresa de Vallabriga; en compensació per la pèrdua de la condició d’infant, el germà el va fer comte de Chinchón. Com ja hem dit, s’aplicà també als fills majors d’Alfons XIII, Alfonso i Jaime. Inclosa en la *Novísima Recopilación* de 1804 (lleí 9, títol II, llibre 10), tot i que modificada parcialment per la llei de 20 de juny de 1862, que introduí canvis en el consentiment patern per efectuar matrimonis, i pel Codi Civil de 1888 (articles 45-50), la part referent a les grandeses i noblesa romangué vigent. Fou aplicada el 1847 a la infanta Dona María Luisa Teresa de Borbón, que havia casat desigualment amb Don José Osorio, comte de Trastámara; el 1847 la també infanta Dona Josefa Fernanda Luisa de Borbón perdé els seus drets i dignitats per contraure un matrimoni “*manifiestamente desigual*”. La Pragmàtica fou novament ratificada per Reial Ordre de 16 de març de 1875 i, ja en el segle XX, per Reial Ordre de 14 d’abril de 1915.

Tanmateix, hi ha qui, emparant-se en la Constitució de 1978 (més aviat beatificant el text constitucional, diria jo), considera derogada la Pragmàtica de 1776. Per a dir això, els llagoters de l’Espanya postfranquista es basen en l’article 57.4 de la Constitució: “Les persones que, tenint dret a la successió al tron, contraguessin matrimoni contra la prohibició expressa del rei i de les Corts Generals, restaran excloses de la successió a la Corona elles mateixes i els seus descendents.” Nogensmenys, on hom diu que resta derogada qualsevulla llei? Aquest article, concebut per prevenir situacions extremes, no fa més que perfeccionar el concepte de consentiment patern, recollit a la Pragmàtica de 1776, però afegint-hi l’aquiescència de les Corts. Recordem, però, aquest text:

“Pero como puede acaecer algún raro caso de tan graves circunstancias, que no permitan que deje de contraerse el matrimonio, aunque sea con persona desigual, cuando esto suceda en los que están obligados a pedir mi Real permiso, ha de quedar reservado a mi Real persona y a los Reyes mis sucesores el poderlo conceder: pero también en este caso quedará subsistente e invariable lo dispuesto en esta pragmática en cuanto a los efectos civiles; y en su virtud la mujer, o el marido que cause la notable desigualdad, quedará privado de los títulos, honores y prerrogativas que le conceden las leyes de estos reinos, ni sucederán los descendientes de este matrimonio en las tales dignidades, honores, vínculos o bienes dimanados de la Corona, los que deberán recaer en las personas a quienes en su defecto corresponda la sucesión; ni podrán tampoco estos descendientes de dichos matrimonios desiguales usar de los apellidos y armas de la casa de cuya sucesión que-

dan privados; pero tomarán precisamente el apellido y las armas del padre o madre que haya causado la notable desigualdad; concediéndoles, que puedan suceder en los bienes libres y alimentos que deban corresponderles, lo que se prevendrá con claridad en el permiso, y partida de casamiento.”

Vet ací que els fills del projectat matrimoni entre el príncep i la divorciada ni tindran cap dret al tron ni, a més, podran dur el cognom dinàstic com a primer. I que no us vinguin amb fantasies de fades i prínceps blaus, les “*leyes antiguas*”

—tal com deia Don Jaime en 1933—, si no han estat abolides, continuen vigents. El Tribunal Constitucional confirmà recentment la validesa de *Las Partidas*, redactades entre 1256 i 1265, i de les lleis compilades per les Corts castellanques de Toro el 1505. L'elecció de la Sra. Letizia Ortiz Rocasolano com a futura cònjuge de Don Felipe de Borbón, amb un incompliment clarament palès de la Pragmàtica de 1776, malgrat el consentiment explícit del rei en una cerimònia rànica però mediàtica, el passat dijous 6 al palau del Pardo, obre les portes a una munió de recursos de les altres branques amb sang borbònica que puguin al·ludir millor dret de sang, tant les excloses des de 1776 com les que han observat la legalitat dinàstica. És per això que cal interpretar el nomenament de Don Carlos de Borbón —Dos Sicílies com a infant d'Espanya, el 16 de desembre de 1994, com un recurs de la dinastia, per assegurar la continuació en cas que els matrimonis morganàtics d'Helena, Cristina i el proper de Felipe els privin en la pràctica dels drets a la successió.

La senyora Letizia Ortiz és divorciada. Des del primer moment la Casa Reial menystingué públicament aquesta circumstància, d'un caire extremadament greu per a una pretendent a ser reina. Àdhuc algun llepacrestes del règim ha dit que el divorci és molt normal a Espanya i que això, sorprenentment!, aporta modernitat a la monarquia. També eixí el teòleg turiferari que, sense un bri de vergonya, afirmà descaradament que “*el matrimonio civil no es un verdadero matrimonio para la Iglesia Católica y, por tanto, no hay ningún impedimento para luego volver a casarse*”. N'hi ha per tirar el barret al foc! Com que la intenció dels nuvis és casar-se a la madrilenya catedral de l'Almudena i no civilment, la qüestió adquireix un tint religiós que la complica encara més. Atenció, el cànon 1.137 del codi de dret canònic estableix l'obligatorietat del matrimoni religiós per a tots els batejats i la Sra. Letizia Ortiz, efectivament, ha rebut aquest sacrament. És a dir, segons l'Església ha viscut en pecat; a més, l'Església no diu res que el matrimoni civil no tingui vocació d'estabilitat, per tant, el reconeix indirectament. On es diu que el matrimoni civil no és

“Els fills del projectat matrimoni entre el príncep i la divorciada ni tindran cap dret al tron ni, a més, podran dur el cognom dinàstic com a primer. I que no us vinguin amb fantasies de fades i prínceps blaus”

per a tota la vida, com algun cap de cabassa afirma gratuïtament i impune-ment? No ens importen les raons de la separació de Letizia Ortiz del seu anterior marit, l'escriptor i professor de literatura Alonso Guerrero, però sí que és important l'estat civil de la candidata a reina abans de contraure matrimoni canònic, ja que entra completament en contradicció amb la idea d'indissolubilitat matrimonial propugnada per l'Església, a causa precisament de la “mentalitat divorcista” palesa i que la doctrina canònica recull, que inclou fins i tot

els pares de la “règia” núvia, també divorciats. Si s'ha divorciat un cop, qui t'assegura que no ho tornarà a fer?

Però si l'Església, pressionada, finalment dóna el seu vistiplau a les noces, hi ha un altre risc que implica ara l'estabilitat de l'estat. La Constitució actualment vigent, al seu article 59.1, atribueix a la futura reina consort la regència en el cas de minoria d'edat del rei: “Si el rei fos menor d'edat, el pare o la mare del rei i, per manca d'aquests, el parent major d'edat més pròxim en la successió a la Corona segons l'ordre establert en la Constitució, entrarà a exercir immediatament la regència, i l'exercirà durant el temps de minoria d'edat del rei.” Imaginem per un moment que això esdevingués: mort sobtada del rei, però que Dona Letizia Ortiz, després de procrear un o més fills, abans s'hagués separat de l'avui príncep d'Astúries i àdhuc hagués iniciat una nova vida en comú amb qualsevol altra persona. Ella, malgrat tot, seria la regent i, de més a més, mai no deixaria de ser reina. Així és legislat per la Constitució i així esdevindria. Només és un supòsit, però convé tenir-lo en compte. L'esdeveniment mediàtic que es prepara per al proper juny no és la boda del veí, ni la del cosí ni tan sols la d'un cèlebre personatge de telebrossa. Es tracta de les noces del successor com a cap d'estat, i encara que a molts els sigui indiferent, bé per republicanisme o bé per catalanisme, basquisme o galleguisme, a tots afectarà directament o indirectament.

La Pragmàtica Sanció de 1776, com hem vist, continua vigent, recollida en la fórmula constitucional “ordre regular”. Ni el rei ni les Corts espanyoles han fet cap moviment per modificar-la o abolir-la; per tant, es mantindrà sigui quin sigui l'ordenament constitucional futur d'orientació monàrquica. Si finalment Don Felipe casa amb Letizia Ortiz, la dinastia perdrà la legitimitat històrica i el legítim hereu a la corona d'Espanya serà l'infant Don Carlos de Borbón—Dos Sicílies, duc de Calàbria. Però, potser, millor serà la República; així, doncs, visca la Letizia!

David Garrido és historiador